

ЛОКАЛНИ ЕКОЛОШКИ АКЦИОНИ ПЛАН ГРАДА ВАЉЕВА

Локални еколошки акциони план заштите животне средине је документ којим се обезбеђује планирање и управљање заштитом животне средине.

Правни основ за доношење Локалног акционог плана заштите животне средине садржан је у Закону о заштити животне средине ("Службени гласник РС", бр. 135/04 и 36/09, 72/09) којим је прописано да локални акциони план заштите животне средине доносе јединице локалне самоуправе у складу са Националним програмом заштите животне средине Републике Србије.

Град Ваљево је у фебруару 2005. године усвојио Локални еколошки акциони план припремљен за период од пет година, закључно са 2009. годином.

Локални еколошки акциони план града Ваљева израђен је према методологији усвојеној у оквиру пројекта "Јачање капацитета у заштити животне средине у Србији 2003." коју је одобрила Европска агенција за реконструкцију.

Циљеви који су при изради ЛЕАП-а града Ваљева по процени радне групе и Форума заједнице оцењени као приоритетни сврстани су у седам области:

1. загађење ваздуха
2. чврст комунални отпад
3. образовање, информисање и јавна свест
4. индустријске отпадне воде
5. комуналне отпадне воде
6. медицински отпад
7. заштићена природна добра.

Уважавајући посебност Дивчибара као засебне целине, за Дивчибаре је израђен посебан акциони план који је обухваћен ЛЕАП-ом као његов саставни део.

У циљу дефинисања будућих активности у области заштите животне средине за период 2010. – 2013. година извршена је анализа успешности ЛЕАП-а и анализа постојећег стања животне средине уз сагледавање промена које су се десиле у временском периоду 2005. – 2009. године.

1. АНАЛИЗА УСПЕШНОСТИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ЛОКАЛНОГ ЕКОЛОШКОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА

Анализа успешности реализације Локалног еколошког акционог плана града Ваљева из 2005. године извршена је сагледавањем постављених и остварених циљева по областима обухваћеним овим документом.

1. КВАЛИТЕТ ВАЗДУХА			
ЦИЉ	ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТ	ОСТВАРЕНИ РЕЗУЛТАТ
1.1. Смањити ниво загађења ваздуха као последице саобраћаја у ширем центру града	Изградити саобраћајну студију	Израђена саобраћајна студија	Није израђена саобраћајна студија, израђена студија пракирања

	Усвајање саобраћајне студије	Усвојена саобраћајна студија	Усвојена студија паркирања
	Стварање иницијалне базе података	Формирана база података	Делимично урађена база података
	Ажурирање и оперативна примена података	Оперативна примена података током имплементације	Делимично
	Имплементација података дефинисаних у студији	Спроведене активности у складу са датим препорукама	Да, везано за студију паркирања
1.2. Смањити ниво загађења ваздуха из домаћинства до 2009. године	Израда плана поступне замене употребе фосилних горива у домаћинствима	Израђен план замене фосилних горива	не
	Усвајање плана	Усвојен план	не
	Имплементација пројекта	Реализован пројекат, смањена употреба фосилних горива у домаћинствима	не
1.3. Смањити ниво загађења ваздуха из ложишта ЈКП-а	Извршити контролу емисије на ложиштима ЈКП-а	Извештај о емисијама из ложишта ЈКП-а	не
	Прилагодити режим рада ЈКП-а резултатима контроле емисије	Унапређен и побољшан рад ложишта у оквиру ЈКП-а	Режим рада ЈКП-а се усклађује са потрошњом енергената
	Израдити извештај о стању цеви и изолације система даљинског грејања и опреме у топловодним подстаницама	Извештај о стању система даљинског грејања и опреме	да
	Извршити техничка унапређења система ложишта у оквиру ЈКП-а	Извршен ремонт и замене и набављена опрема	да
1.4. Успоставити мониторинг квалитета ваздуха	Набавка додатне опреме за мерење квалитета ваздуха	Набављена опрема	да
	Израда и усвајање оперативног плана мониторинга за територију града Ваљева	Усвојен оперативни план мониторинга ваздуха	не
	Имплементација оперативног плана	Континуални мониторинг квалитета ваздуха	не

2. КОМУНАЛНИ ОТПАД

ЦИЉ	ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТ	ОСТВАРЕНИ РЕЗУЛТАТ
2.1. Утврдити одговарајућу локацију будуће регионалне санитарне депоније до краја 2005. године	Ревизија и комплетирање постојеће пројектне документације	Комплетирана и ревидована постојећа документација	да
	Израда студија оправданости и изводљивости, укључујући израду претходне процене утицаја	Израђене студије и процена утицаја, припремљен предлог локације	да
	Утврђивање локације за будућу регионалну депонију	Утврђена локација и усвојен међуопштински споразум	да
	Изградња регионалне депоније	Изграђена депонија у функцији	не
2.2. Утврдити одговарајућу локацију и изградити општинску санитарну депонију комуналног отпада	Ревизија и комплетирање постојеће пројектне документације	Комплетирана и ревидована постојећа документација	не
	Израда студије оправданости и изводљивости, укључујући израду претходне процене утицаја	Израђена студија и процена утицаја, припремљен предлог локације	не
	Утврђивање локације за будућу општинску санитарну депонију	Утврђена локација и усвојена одлука	не
	Изградња општинске санитарне депоније	Изграђена депонија у функцији	не
2.3. Увести систем организованог сакупљања и одлагања комуналног отпада у приградским насељима и селима до 2007. године	Припремити општински план управљања комуналним отпадом	Усвојен план	Да, 2007. године, потребно усклађивање са новом законском регулативом
	Започети фазну имплементацију плана	Усвојена општинска одлука, утврђене локације и изграђена инфраструктура	Да, утврђена је локација трансфер станице, инфраструктура није изграђена
	Унапредити технику и опремљеност ЈКП-а	Побољшане техничке могућности ЈКП-а	да
	Покретање пилот пројекта за рециклажу појединих материја из комуналног отпада	Уведена рециклажа за минимум две материје из комуналног отпада	да

2.4 Изградити сточно гробље до 2006. године	Израда елабората о могућим локацијама сточног гробља	Утврђене могуће локације сточног гробља	не
	Утврђивање локације сточног гробља	Усвојена одлука о локацији	не
	Изградити сточно гробље	Сточно гробље у функцији	не

3. КОМУНАЛНЕ ОТПАДНЕ ВОДЕ

ЦИЉ	ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТ	ОСТВАРЕНИ РЕЗУЛТАТ
3.1. Унапредити рад надлежних служби за контролу отпадних вода до 2006. године	Израда извештаја о постојећим материјалним, техничким и кадровским ресурсима служби	Реални приказ постојећег стања	да
	Израда и усвајање плана за унапређење рада служби	Усвојен план за унапређење стања	не
	Имплементација плана за унапређење рада служби	Побољшан рад	Организација рада служби је другачија у складу са новом законском регулативом
3.2 Проширити канализациону мрежу у урбаној зони града (МЗ Пети пук и Попаре) и приградским насељима	Ревизија и комплетирање постојећих пројеката канализације у МЗ Пети пук	Извођачки пројекат за увођење канализације у МЗ Пети пук	не
	Ревизија и комплетирање постојећих пројеката канализације у МЗ Попаре	Извођачки пројекат за увођење канализације у МЗ Попаре	Комплетирана пројектна документација и изведена 40%
	Припремити план и пројекте фазног увођења канализације за приградска насеља	Пројекти увођења канализације у приградским насељима	да

	Увођење канализације за приградска насеља	Изведени пројекти канализације за приградска насеља	да
3.3 Комплетирање мреже за одвођење атмосферске отпадне воде	Процена могућности раздвајања фекалне и атмосферске мреже отпадних вода за град Ваљево	Предлог за израду пројеката атмосферске канализације за поједине делове града	да
	Израда пројектне документације за раздвајање фекалне и атмосферске мреже отпадних вода за поједине делове града	Извођачки пројекти атмосферске канализације за поједине делове града	да
	Реализација пројеката атмосферске канализационе мреже за поједине делове града Ваљева	Изведени пројекти атмосферске канализације	да
4. ИНДУСТРИЈСКЕ ОТПАДНЕ ВОДЕ			
ЦИЉ	ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТ	ОСТВАРЕНИ РЕЗУЛТАТ
4.1. Унапредити рад служби надлежних за контролу отпадних вода	Израда извештаја о постојећим материјалним, техничким и кадровским ресурсима служби	Реални приказ постојећег стања	не
	Израда и усвајање плана за унапређење рада службе	Усвојен план за унапређење стања	не
	Имплементација плана за унапређења рада службе	Побољшан рад	не
4.2 Организовани мониторинг квалитета индустријских отпадних вода	Израда регистра загађивача индустријским отпадним водама	Израђен регистар	не

	Израда и усвајање оперативног плана мониторинга за територију општине Ваљево	Усвојен оперативни план мониторинга индустријских отпадних вода	не
	Имплементација оперативног плана мониторинга	Континуални мониторинг квалитета индустријских отпадних вода	не

5. МЕДИЦИНСКИ ОТПАД

ЦИЉ	ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТ	ОСТВАРЕНИ РЕЗУЛТАТ
5.1 Увести систем организованог сакупљања и одвајања медицинског отпада	Доношење правилника о начину прикупљања, селекције, обележавања, евиденције и поступања са медицинским отпадом	Усвојен правилник	да
	Израда и усвајање програма едукације запослених у ЗЦ о поступању са медицинским и фармацеутским отпадом	Израђен и усвојен програм	да
	Спровођење програма едукације	Обучено, едуковано особље ЗЦ Ваљево	да
	Обезбедити адекватно обележавање и одлагање медицинског отпада по врстама	Обезбеђено правилно обележавање и одлагање медицинског отпада по врстама	да
5.2 Обезбедити технологије за трајно уклањање медицинског отпада	Извршити реконструкцију постојеће пећи за спаљивање медицинског отпада	Пећ за спаљивање у функцији	не
	Набавка одговарајућих филтера за пећ	Обезбеђени адекватни филтери	не

6. ЗАШТИЋЕНА ПРИРОДНА ДОБРА

ЦИЉ	ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТ	ОСТВАРЕНИ РЕЗУЛТАТ
-----	----------------------	--------------------	--------------------

6.1 Спровести додатне мере заштите Градца	Предлог за унапређење и појачавање мера надзора и заштите у оквиру постојећег плана управљања	Сачињен и усвојен предлог	да
	Оперативно спровођење плана и појачаних мера надзора и заштите	Унапређен надзор и заштита	да
6.2 Спровести мере заштите над Таорским врелима и Петничком пећином	Усвајање елабората о заштити предложених од 33 Природе Србије	Усвојен елаборат о заштити	не
	Именовати староце над заштићеним природним добрима	Именован стараоц	не
	Донети једногодишње и петогодишње планове заштите и развоја	Израђени и усвојени планови заштите и развоја	да
	Спровођење једногодишњих и петогодишњих планова заштите и развоја	Континуално унапређење стања у ЗПД	да
	Спровођење мера заштите и надзора над природним добрима	Континуалан надзор над природним добрима	да
6.3. Адекватно континуирано финансирање заштите заштићених природних добара	Планирање средстава за заштиту природних добара у оквиру буџета СО Ваљево	Обезбеђено редовно и одговарајуће финансирање ЗПД-а	да
	Израда предлога пројеката за финансирање са националног и међународног нивоа	Израђени и одобрени предлози пројеката	да

7. ОБРАЗОВАЊЕ, ИНФОРМИСАЊЕ И ЈАВНА СВЕСТ

ЦИЉ	ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТ	ОСТВАРЕНИ РЕЗУЛТАТ
7.1 Унапредити ниво јавне свести и еколошке културе грађана	Увести редовне емисије и рубрике у програме локалних медија	Побољшан квалитет и квантитет информисања грађана о животној средини	делимично
	Организовати тематске, стручне скупове и трибине на тему животне средине	Унапређено знање и свест грађана о животној средини	делимично

	Организовати инструктивне семинаре за новинаре	Унапређен ниво знања новинара и квалитет информисања о животној средини	делимично
	Израдити и поставити инфотабле на приступу значајнијим природним објектима	Побољшана информисаност и унапређен однос према значајним природним објектима	да
7.2 Увести сталне стандардне програме еколошког образовања на предшколском, основношколском и средњошколском нивоу од 2005. године	Израдити сталне стандардне програме еколошког образовања на свим нивоима	Припремљени и усвојени програми	да
	Израдити одговарајуће информативне и инструктивне публикације за предшколске, основне и средње школе	Израђене публикације	да
	Успоставити друге редовне образовне активности	Уградња локално прилагођених садржаја у редовне наставне активности	
7.3. Унапредити учешће јавности у процесу доношења одлука од значаја за животну средину	Припремити модел обуке за учешће јавности у процесу доношења одлука по стандардима Архуске конвенције за НВО и представнике локалне самоуправе	Припремљен модел обуке	Ступањем на снагу нове законске регулативе из области заштите животне средине (2004. и 2009. год.) уведена је пракса учешћа јавности у одлучивању. У организацији Привредне коморе колубарског округа и Министарства животне средине и просторног планирања одржано је више семинара на тему примене нове законске регулативе, којима су присуствовали и представници локалне самоуправе и невладиних организација
	Организовати и спровести 4 дводневна семинара обуке за НВО и представнике локалне самоуправе	Реализовани семинари	
	Увести праксу учешћа јавности по стандардима Архуске конвенције код доношења свих одлука од значаја за животну средину	Уведена пракса учешћа јавности у одлучивању	
7.4 Успоставити систем информисања о стању животне средине у граду до	Израда електронске базе података о стању животне средине	Формирана и оперативна база података	не

2006. године	Организовање редовних конференција за штампу	Успостављен континуитет конференција	не по устаљеном програму, али се конференције одржавају поводом битнијих дешавања
	Припрема редовног извештаја о стању животне средине на територији општине	Припремљени и усвојени двогодишњи извештаји	не
	Обезбедити редовно објављивање информација на постојећем веб сајту	Веб сајт у функцији	не
	Обезбедити редован проток информација између СО и других надлежних служби	Побољшан проток информација	да
8. ДИВЧИБАРЕ			
8.1 Израда канализационе мреже за насеље	Израда пројектне документације за увођење канализационе мреже	Комплетирана пројектна документација	да
	Реализација пројекта канализационе мреже	Изграђена канализациона мрежа за насеље	не
8.2 Уређење речног корита кроз насеље	Реализација пројекта уређења речног корита у центру Дивчибара	Изведен пројекат	не

2. КОМЕНТАРИ О РЕЛИЗОВАНИМ АКТИВНОСТИМА И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

2.1. КВАЛИТЕТ ВАЗДУХА

За израду саобраћајне студије Ваљева била су планирана средства у буџету

града за 2008. и 2009. годину, али иста није реализована јер су ребалансом буџета средства преусмерена у друге сврхе.

Главни разлог што се одуговлачи са саобраћајном студијом је неиспуњеност основног услова за анализу рационалне техничке регулације саобраћаја која би сигурно у видној мери ограничила број пролазака возила кроз центар и допринела побољшању квалитета ваздуха у централној зони града због немогућности града да стави у функцију саобраћајницу која би

Синђелићеву улицу повезала са улицом Кнеза Михаила. Тај проблем је истакнут као приоритет још у саобраћајној студији Ваљева из 1991. године, где је истакнуто да је "продужење Синђелићеве улице" основни предуслов за рационалну техничку регулацију саобраћаја растерећењем централне зоне града уз најкраће транзитне правце. Тек по реализацији пројекта продужетка Синђелићеве улице, што је у искључивој надлежности града, имало би

сврхе покренути поступак израде нове саобраћајне студије.

Студија паркирања града Ваљева усвојена је почетком 2009. године. За потребу израде Студије паркирања рађена су истраживања на основу којих је формирана база података за потребе студије. Поменути истраживањима је између осталог обухваћена и анализа разлога доласка грађана у

централни део града (вршено је анкетирање) у циљу изналажења решења за смањење броја возила у централној градској зони.

Спровођење активности у складу са препорукама датим у Студији паркирања започето је у току 2009. године. Као последица тога смањена је присутност моторних возила у централној зони града, скраћено је време и пут проналаска слободног места за паркирање број моторних возила усмерених ка центру је смањен на рачун возила која се стационарију у широј

гравитационој зони, што се све може оценити као квалитетан помак у заштити животне средине који се огледа у побољшању квалитета ваздуха у централној зони града.

У документу ЛЕАП-а из 2005. године коришћени су подаци о броју моторних возила из периода 2000. – 2003. година. У табели која следи дат је преглед кретања броја регистрованих возила на територији града Ваљева, по врстама, за период 2000.-2003.-2009. година.

Табела 1. Број регистрованих возила на територији града Ваљева

Врста возила/година	2000.	2003.	2009.
путн. аутомобили	26.484	29.090	36.105
аутобуси	248	240	227
теретна возила	2.212	2.606	3.606
мотоцикли			1.265

Извор: МУП Србије ПУ Ваљево

Сагледавањем кретања броја возила приказаног у напред неведеној табели може се закључити да је у последњих 6 година број путничких аутомобила повећан за 7.015 (24,1%), а број теретних возила повећан за 1.000 (38,4%), док број аутобуса бележи стабилан али благ пад, тако да је у последњих 9 година број аутобуса смањен за 21 (8,5%).

На основу свега наведеног може се закључити да се у последњих 9 година број путничких аутомобила годишње увећавао за 1.069 аутомобила у просеку, док се у истом периоду број теретних возила годишње увећавао за 155 камиона у просеку.

У периоду од 2007. године, када је изграђена топлана и нова дистрибутивна мрежа па до данас, угашено је 14 котларница које су биле у надлежности ЈКП "Топлана" Ваљево и 12 које нису биле у надлежности овог предузећа. У току 2008. и 2009. године на даљински систем грејања прикључено је и 15 објеката индивидуалног становања.

Студија о процени утицаја на животну средину и Студија изводљивости пројекта даљинског система грејања показале су да је највеће загађење ваздуха у самом

центру града као и да је најекономичније ширити мрежу у том подручју управо због највеће густине насељености и социјалне структуре која је знатно боља него на периферији.

У надлежности ЈКП "Топлана" Ваљево је систем даљинског грејања и 11 локалних система. У 6 котларница као енергент се користи угља а у осталим, укључујући и топлану мазут.

ЈКП "Топлана" Ваљево греје 3.870 станова, 431 локал и 13 објеката повлашћеног простора (школе, обданишта и институције од јавног значаја чији је оснивач град). Укупна грејна површина станова и локала износи 261.490,03 м². Инсталирани капацитет котларница је 6.987 kW а топлане 30.000 kW.

У ложиштима ЈКП Топлане Ваљево годишње сагори 450t угља и 3.600t мазута. Праћење потрошње мазута и угља као и анализа потрошње током трајања периода грејања има за циљ рационализацију потрошње енергената, као и дефинисање оптималног режима рада котларница.

Табела 2. Анализа норматива потрошње за период 2006. –2009. година

Опис позиције	2006.	2007.	2008.	2009.
Остварен норматив потрошње	19,21 kg/m ²	16,83 kg/m ²	14,99 kg/m ²	14,26 kg/m ²

Извор: ЈКП "Топлана" Ваљево

Ефикасност новоизграђеног система даљинског грејања огледа се најбоље кроз остварени норматив потрошње, који је знатно нижи од када је Топлана и новоизграђени систем даљинског грејања у функцији. У поређењу са 2006. годином када је стари топловод био у функцији и када је у надлежности Топлане било 25 локалних котларница (укључујући и котларницу Србијанке), норматив потрошње је мањи за 26,77%.

Смањење норматива значи и смањење загађење ваздуха на глобалном нивоу. Норматив ће се и даље смањивати услед гашења неефикасних и нерационалних система и њиховим прикључењем на даљински систем грејања.

Према подацима из пројекта "Топлана" у граду има 57 котларница. Поред наведених котларница загађењу ваздуха у граду у зимском периоду значајно доприноси и неколико стотина димњака на објектима

индивидуалног становања који немају централно грејање.

У периоду 2005. – 2009. година набављена су још два апарата за контролу квалитета ваздуха, захваљујући чему се мониторинг квалитета ваздуха врши континуално на три мерна места у граду. Параметри који се прате су сумпор-диоксид, азот-диоксид и чађ.

Крајем 2009. године у граду је постављена аутоматска мерна станица за праћење квалитета ваздуха у циљу укључивања у државни систем за аутоматски мониторинг квалитета ваздуха у Републици Србији која је добијена као донација преко Министарства животне средине и просторног планирања – Агенције за заштиту животне средине. Систем за аутоматски мониторинг квалитета ваздуха у републици још није успостављен, тако да подаци са мерне станице постављене у Ваљево још нису доступни.

Табела 3: Резултати мерења загађења ваздуха у Ваљево за период 2005. – 2009. година – укупан број дана у току године са прекорачењем ГВИ

Година	Мерно место:	Центар града			Насеље Пети пук			Ново Насеље		
		Контролисани параметар:	SO ₂	NO ₂	Чађ	SO ₂	NO ₂	Чађ	SO ₂	NO ₂
2005.	Бр. дана са прекорачењем:	22	0	49	1	0	58	3	0	48
2006.	Бр. дана са прекорачењем:	15	14	60	6	8	48	1	0	35
2007.	Бр. дана са прекорачењем:	6	35	25	3	10	26	0	3	28
2008.	Бр. дана са прекорачењем:	0	0	5	0	1	19	0	0	26
2009.	Бр. дана са прекорачењем:	4	0	26	7	0	35	1	0	29

Извор: "Завод за јавно здравље" Ваљево

2.2. КОМУНАЛНИ ОТПАД

Град Ваљево је са још 10 општина Колубарског округа потписао Меморандум о сарадњи за изградњу регионалне депоније са одређеном локацијом у Каленићу, општина Уб. За будућу регионалну депонију урађена је студија о процени утицаја на животну средину, израђен је урбанистички пројекат са идејним решењем, а у току је

израда студије изводљивости која треба да се заврши до краја августа 2010. године, док се завршетак главног пројекта планира до краја 2010. године.

Регионални план управљања комуналним отпадом за 11 општина Колубарског региона и План управљања комуналним отпадом општине Ваљево усвојени су 2007. године. У складу са концептом ових планских докумената

одустало се од изградње нове општинске санитарне депоније комуналног отпада и планирана је изградња трансфер станице, чија локација је Генералним планом градског насеља Ваљево дефинисана у оквиру индустријске зоне. Урбанистичким планом опредељено је 4,5 ха за трансфер станицу.

Као последица реализације активности планиране ЛЕАП-ом из 2005. године покренут је пилот пројекат селективног одвајања појединих компоненти комуналног отпада у циљу рециклаже, у оквиру реализације пројекта Exchange 1 "Јачање капацитета општине Ваљево у области управљања комуналним отпадом". Спроведена је кампања у основним школама и обдаништима а грађани су били укључени у јавне расправе, док су контејнери за селектован отпад (папир, стакло, пластика и био отпад) били распоређени у највећем градском насељу, Насељу ослободиоца Ваљева, једној основној школи и два обданишта који гравитирају овом насељу. Мада су грађани прихватили идеју примарне селекције комуналног отпада, пројекат није реализован до краја, јер је због недовољно развијеног система рециклажних центара сав раздвојени комунални отпад одлаган на градску депонију заједно са осталим комуналним отпадом.

За постојеће градско сметлиште у Ваљеву урађен је пројекат санације којим је истовремено планирано и проширење изградњом нове ћелије због продужења века трајања депоније. У претходном периоду извршена је санација постојећег сметлишта по пројекту, уз уградњу биотрнова и постављање фолије и урађена је нова ћелија као санитарна депонија. Поступак санације није завршен до краја јер није извршена рекултивација земљишта.

Настављено је проширење организованог изношења смећа на рурална подручја и обухваћена су села Белошевац, Петница, Лукавац.

Захваљујући набавци великог камиона смећара комунални отпад из насељеног места Дивчибаре више се не одлаже на локалну депонију, већ се вози на градску депонију у Ваљеву. Мада се сметлиште у насељеном месту Дивчибаре више не користи за одлагање комуналног отпада, није извршена санација истог, нити

постоји пројектна документација за то. Тренутно је велики проблем на Дивчибарама нерешено питање одлагања грађевинског отпада, којег у последње време има у значајним количинама због интензивне градње на овом простору и који се нагомилава на простору Голупца, на прилазу некадашњој депонији.

Одлуком о чистоћи прописано је да се шут, земља и други отпадни грађевински материјал који настају приликом изградње или рушења објеката морају уклонити и однети на постојећу градску депонију, а да се део грађевинског отпада може користити за насипање, односно нивелисање терена. Проблем представља чињеница да извесна количина овог отпада завршава на дивљим депонијама.

Неповољна околност је да је постојећа депонија у Горићу ограниченог капацитета и да је у употреби захваљујући одређеним просторним проширењима. Изградња регионалне депоније у Каленићу решиће проблем отпада, али док иста не буде стављена у функцију потребно је одредити привремену локацију за депонију грађевинског материјала. Обзиром да се ова врста отпада може рециклирати и поново користити на пример у грађевинарству, то би на локацији опредељеној за одлагање грађевинског отпада требало изградити постројење за рециклажу грађевинског отпада. Ефекти изградње ове депоније били би вишеструки:

- смањила би се количина отпада која се одлаже на градској депонији, чиме би јој се продужио век трајања
- смањило би се број дивљих депонија
- рециклажом ове врсте отпада, исти би се поново користио у грађевинарству и другим индустријама.

Тренутно се на градску депонију у Ваљеву одлаже комунални отпад који се организовано сакупља са територије града Ваљева, из сеоских насеља: Белошевац, Попучке, Лукавац, Петница, Дивци, Ваљевска Каменица, Бранковина и из насељеног места Дивчибаре. Број корисника услуга организованог одношења комуналног отпада је дат у табели која следи:

Табела 4 : Број корисника услуга изношења комуналног отпада

Корисници услуга	Број
------------------	------

домаћинства на територији града	19.022
локали	1.567
предузећа	257
установе	87
школе	22
домаћинства у сеоским насељима	443
насељено место Дивчибаре	456

Извор: ЈКП "Видрак" Ваљево

У области комуналног отпада значајан проблем представљају и дивље депоније, којих највише има у руралним подручјима која нису покривена организованим сакупљањем комуналног отпада.

Тренутно се највеће дивље депоније налазе на следећим локацијама: Бело поље, Пауне, Поћута, Ставе и Кунице.

Израда елабората о могућим локацијама сточног гробља и одабир локације истог, који су били предвиђени ЛЕАП-ом, нису реализовани између осталог и због измена у важећој законској регулативи које предвиђају да се лешеви животиња закопавају или спаљују на сточном гробљу или јами гробници у изузетним случајевима као у случају удаљених области, односно области у којима је популација животиња изузетно мала и где су објекти за сакупљање, прераду и уништавање лешева животиња изузетно удаљени да би обезбеђивање услова за прикупљање и транспорт било неприхватљиво тешко.

У преходном периоду је формирана зоохигијенска служба и изграђено прихватилиште за псе луталице у Златарићу,

у оквиру ког је изграђена и гробна јама за потребе прихватилишта.

2.3. КОМУНАЛНЕ ОТПАДНЕ ВОДЕ

Један од циљева планираних ЛЕАП-ом кад су у питању комуналне отпадне воде био је унапређење рада надлежних служби за контролу отпадних вода до 2006. године. По том питању сагледана је потреба јачања материјалних, техничких и кадровских ресурса. Сама организација рада служби усклађена је са новом законском регулативом.

Проширење канализационе мреже у урбаној зони града и комплетирање мреже за одвођење атмосферске отпадне воде је вршено у складу са финансијским могућностима. У табелама које следе су дате реализоване активности у периоду 2006. – 2009. година.

Табела 5: Акције у 2006. години

Акција	дужина	Ø
Канализациона мрежа код ресторана Рашевић	120м 50м	225мм 160мм
Канализациона мрежа у Белошевцу: Призренска ул. Голубачка ул. и два крака	106м 248м 263м	225мм 225мм 225мм
скретање канала "ЈАЗ" код Тадића млина	68м 23м 300м	1000мм 500мм 1200мм
Канализациони колектор "ЈАЗ" Канализациона мрежа	207м 125м	225мм 160мм
Одржавање и поправка сливника и	очишћено 750 сливника и 12 реконструисано	

атмосферске канализације	
Израда пројеката канализације	за улице: Градачка, Козарачка, Сплитска и Цетињска
Услови за пројектовање канализационе мреже	120
решења за прикључење на канализациону мрежу	35

Извор: ЈКП "Водовод" Ваљево Табела 6: Акције у 2007. години

Акција	дужина	Ø
Канализациона мрежа Товилово Брдо	550м 180м	225мм 160мм
Канализациона мрежа Товилово брдо РШ5 до РШ13 РШ4 до РШ7(код "Арго")	236м 40м 126м	225мм 160мм 225
Канализациона мрежа ЗЗЈЗ	120м	225мм
Канализациони колектор "ЈАЗ"	586м	800мм
Одржавање и поправка сливника и атмосферске канализације	очишћено 1480 сливника и 11 реконструисано	
Израда пројеката канализације	3 ком	
Услови за пројектовање канализационе мреже	163	
решења за прикључење на канализациону мрежу	30	

Извор: ЈКП "Водовод" Ваљево

Табела 7: Акције у 2008. години

Акција	дужина	Ø
Канализациона мрежа у ул. Николе Тесле (фекална) (атмосферска)	41м 140м	225мм 315мм
Канализациона мрежа у ул М. Јевросиме (фекална I део) (атмосферска I део)	168м 140м	225мм 315мм
Канализациона мрежа у ул. Загребачка (фекална) (атмосферска)	128м 128м	225мм 315мм
Канализациона мрежа у М. Глишића (атмосферска)	228м	500мм
Одржавање и поправка сливника и атмосферске канализације	очишћено 1557 сливника и 2 реконструисано	
Израда пројеката канализације	Колубара ИИ - измештање канализације Борска улица	
Израда понуда и техничких решења за канализацију	Горић, Наде Пурић, Паје Симеуновића, Порторошка, Југовићева.....	

Услови за пројектовање канализационе мреже	202
решења за прикључење на канализациону мрежу	51

Извор: ЈКП "Водовод" Ваљево

Табела 8: Акције у 2009. години

Акција	дужина	Ø
Канализациона мрежа у ул. Стевана Филиповића	130м	225мм
Канализациона мрежа у ул Р. Ђурђевић	45м	225мм
Канализациона мрежа у ул. Златиборска (атмосферска)	180м	315мм
Канализациони мрежа у М. Глишића (атмосферска)	228м	500мм
Одржавање и поправка сливника и атмосферске канализације	очишћено 1557 сливника и 2 реконструисано	
Услови за пројектовање канализационе мреже	210	
решења за прикључење на канализациону мрежу	35	

Извор: ЈКП "Водовод" Ваљево

ТРЕНУТНО СТАЊЕ КАНАЛИЗАЦИЈЕ ВАЉЕВО:

Постројење за прераду отпадних вода је капацитета 100.000ЕС

Црпне станице фекалних вода:

- црпна станица "Воће" капацитета Q=110л/с
- црпна станица "Ново Насеље" капацитета Q=20л/с

Канализациона мрежа:

- општи систем пречника 200мм до 2400/1800мм, дужине L=24.459м
- фекална канализација пречника од 200мм до 600мм, дужина L=81.281м

- атмосферска канализација пречника од 300мм до 1200мм, дужине L= 8.818м
- прелив пречника 260/95мм L= 630м

Сифони:

- "Градац" испод Колубаре пречника 450мм и 200мм, дужине L=87м
- "Стари Град" испод Колубаре пречника 400мм и 200мм, дужине L=67м
- "Бело Поље" испод Јабланице пречника 250мм, дужине L=42м
- "Душанова" испод Љубостиње пречника 200мм, дужине L=34м
- "Нада Пурић" испод Љубостиње пречника 300мм, дужине L=18м

Табела 9: Контрола квалитета прераде отпадне воде на ППОВ "Горић" у Ваљеву

		ППОВ"Горић" УЛАЗ	ППОВ"Горић" ИЗЛАЗ
Датум узорковања		18.03.2010.	18.03.2010.
Проток и време испитивања	l/s	249	249
Температура воде	°C	12.4	11.7
Температура ваздуха	°C	9	9
Видљиве отпадне материје		trunje	bez
Видљива боја		sivo crna	svetlo sivkasta
Мирис		na fekalije	na fekalije
pH		7.54	7.82
Ел. проводљивост	µS/cm	894	842

утрошак $KMnO_4$	mg/l	321.2	82.2
НРК, dihromat	mgO_2/l	278.2	50.7
растворени кисеоник	mgO_2/l	5.2	4.7
процент сатурације	%	48.9	43.3
ВРК ₅	mg/l	160	8.9
Седиментне материје	ml/l	5.5	0.5
Амонијум јон	mgN/l	22.3	10.7
нитрити	mgN/l	0.011	0.192
нитрати	mgN/l	0.06	2.24
укупни Kjeldahl азот	mgN/l	38.3	16
орто фосфати	mgP/l	1.845	0.720
укупни фосфор	mgP/l	3.665	1.237
хлориди	mg/l	47.8	53.6
сулфати	mg/l	55	57.9
силфиди	mg/l	0.04	0.03
укупни испарни остатак на 105°C	mg/l	764	576
растворене материје	mg/l	578	544
суспендоване материје	mg/l	286	29
гвожђе	mg/l	0.427	0.078
манган	mg/l	0.208	0.210
цинк	$\mu g/l$	176.8	23.5
бакар	$\mu g/l$	10.8	4.7
хром	$\mu g/l$	15.2	17.3
олово	$\mu g/l$	7.5	<3.5
никл	$\mu g/l$	117.5	35.4
кадмијум	$\mu g/l$	3.2	1.1
арсен	$\mu g/l$	<4.8	<4.8
жива	$\mu g/l$	<2.2	<2.2
DOC	mgC/l	30.45	9.97

Извор: Институт за водопривреду "Јарослав Черни", Завод за водоснабдевање

Табела 10: Ефикасност ППОВ "Горић" по испитиваним параметрима у садашњим условима

Параметар	УЛАЗ	ИЗЛАЗ	% РЕДУКЦИЈЕ
ВРК ₅ , mgO_2/l	160	8.9	94.4
НРК, mgO_2/l	278.2	50.7	81.8
Суспендоване материје mg/l	286	29	89.9

Извор: Институт за водопривреду "Јарослав Черни", Завод за водоснабдевање

Из добијених резултата се види да ППОВ "Горић" задовољава критеријуме по ефикасности (степену редукције) у време испитивања. Према директиви ЕУ-91/271/ЕЕС излазне концентрације ВРК₅, НРК и суспендоване материје задовољавају вредности за испуштање у природни реципијент.

2.4. ИНДУСТРИЈСКЕ ОТПАДНЕ ВОДЕ

Област индустријских отпадних вода је једна од области обухваћених ЛЕАП-ом у којој су све планиране активности практично остале нереализоване, а кад је у питању рад служби за контролу отпадних вода стање је

неповољније у односу на период израде ЛЕАП-а, јер у седишту Колубарског округа, у Ваљеу, више нема републичког водопривредног инспектора, већ је за подручје Ваљева надлежан републички

водопривредни инспектор чије седиште је у Лајковцу.

Табела 11: Квалитет реке Колубаре узводно и низводно од излива са градског постројења за пречишћавање отпадних вода у Горићу

		Колубара 50м узводно од излива са ППОВ	Колубара 300м низводно од излива са ППОВ	MDK II KLASA
Датум узорковања		18.03.2010.	18.03.2010.	
Температура воде	°C	6.6	6.6	-
Температура ваздуха	°C	9.0	9.0	-
Видљиве отпадне материје		без	без	-
Видљива боја		без	без	-
мутноћа	NTU	8.9	9.5	-
pH		8.23	8.29	6.8-8.5
Ел. проводљивост	μS/cm	332	325	-
утрошак KMnO ₄	mg/l	12.6	14.5	12
НРК, diromat	mgO ₂ /l	<10	<10	-
Растворени кисеник	mgO ₂ /l	10.8	10.97	6
Процент сатурације	%	96	97.1	75-90
ВРК ₅	mg/l	1.71	1.85	4
Седиментне материје	ml/l	<0.1	<0.1	-
Амонијум јон	mgN/l	<0.05	<0.05	1
нитрити	mgN/l	<0.005	<0.005	0.05
нитрати	mgN/l	1.4	1.5	10
укупни Kjeldahl азот	mgN/l	3.3	3.4	-
орто фосфати	mgP/l	0.021	0.023	-
укупни фосфор	mgP/l	0.04	0.048	-
хлориди	mg/l	5.7	5	-
сулфати	mg/l	18.2	18	-
силфиди	mg/l			-
укупни испарни остатак на 105°C	mg/l	227	233	-
растворене материје	mg/l	215.5	222.7	1000
суспендоване материје	mg/l	11.5	10.3	30
гвожђе	mg/l	0.282	0.264	0.3
манган	mg/l	0.041	0.039	0.05
цинк	μg/l	3.8	3.0	200
бакар	μg/l	7.5	2.5	100
хром	μg/l	1.4	1.4	100
олово	μg/l	<3.5	<3.5	50
никл	μg/l	3.1	<0.7	50
кадмијум	μg/l	<0.2	<4.8	5
арсен	μg/l	<4.8	<4.8	50
жива	μg/l	<2.2	<2.2	1
DOC	mgC/l	2.11	1.55	-

Извор: Институт за водопривреду "Јарослав Черни", Завод за водоснабдевање

Из добијених резултата квалитет реке Колубаре не одговара према правилнику за II

класу вода..Према испитиваним параметрима квалитета воде утрошак KMnO₄ превазилази

МДК вредности за другу класу вода и на узводном и на низводном профилу реке Колубаре. Остали параметри су у оквиру МДК.

2.5. МЕДИЦИНСКИ ОТПАД

У претходном периоду уведен је систем организованог одвајања и сакупљања медицинског отпада. Такође је спроведена едукација запослених и оформљена служба за третман и управљање овом врстом отпада.

ЛЕАП-ом је планирана реконструкција пећи за спаљивање медицинског отпада, али се од ње одустало, јер је у међувремену уведен систем стерилизације и уситњавања медицинског отпада. Постројење је почело са радом у јулу 2008. године. На овај начин се третира отпад Здравственог центра Ваљево, стоматологије и свих домова здравља које покрива ЗЦ Ваљево: Лајковац, Осечина, Пецка, Љиг, Мионица и УБ. На овај начин се на месечном нивоу третира 7 до 7,5 t отпада.

"Завод за јавно здравље" Ваљево такође је израдио пројекат и набавио опрему за третман инфрективног отпада, оформљена је служба и обављена обука кадра.

2.6. ЗАШТИЋЕНА ПРИРОДНА ДОБРА

Кад су у питању заштићена природна добра, само у заштићеном природном добру „Клисура реке Градац“ су реализоване планиране активности, док за Таорска врела и Петничку пећину нису именовани стараоци, нити су усвојени елаборати о заштити предложени од Завода за заштиту природе Република Србије.

За ЗПД „Клисура реке Градац“, у складу са Законом о заштити природе ("Сл. гласник РС", бр. 36/09) усвојен је десетогодишњи план заштите и развоја овог подручја, који треба да се реализује годишњим програмима. У претходном периоду није дошло до усвајања петогодишњег плана заштите и развоја овог заштићеног природног добра, али су планови доношени и реализовани на годишњем нивоу.

Еколошко друштво „Градац“ Ваљево, као управљач ЗПД "Клисура реке Градац" делује у заштићеном подручју преко своје чуварске службе, акцијама уређења

најпосећенијих локација и пешачких стаза и организовањем едукативних радионица.

Из буџета града Ваљево сваке године се издвајају средства којим се финансира део активности на заштити и унапређењу стања ЗПД „Клисура реке Градац“.

У претходном периоду Еколошко друштво "Градац" Ваљево реализовало је пројекте "Управљање заштићеним природним добрима" и "Са школом у природу", учествовало је у реализацији пројекта "Ehchange 1" и урадило предлог пројекта "НЕ за дивље депоније".

Управо због лепоте и атрактивности клисуре реке Градац, овај предео је угрожен покушајима „дивље градње“ објеката, посебно у делу узводно од плаже „Плоче“, који је под заштитом и где је свака градња забрањена. У делу реке Градац, од плаже „Плоче“ па до ушћа у реку Колубару, градња објеката је регулисана планским документима, али и у том простору има појава бесправне градње. Грађевинска инспекција је вршећи контролу на целом току реке Градац донела 12 решења за рушење, а против инвеститора је у складу са законом поднела и одговарајући број кривичних пријава. Почетком 2010. године уклоњен је нелегално саграђен објекат на плажи „Анатем“, чиме је локална самоуправа истакла одлучност да спречи бесправну градњу уопште, а посебно у овом делу града. Након окончања поступка легализације, у складу са новим Законом о планирању и изградњи, сви објекти саграђени без одговарајућих одобрења биће уклоњени.

Река Градац, као омиљено место излетника које пружа могућности за разне видове рекреације, често се злоупотребљава од стране возача који своја возила користе супротно постављеној сигнализацији и важећим прописима. Постојећа улица Прве бразде је једина саобраћајница уз реку Градац и не постоји алтернативни правац на који би се евентуално преусмерио саобраћај возилима. Управо због тога регулација саобраћаја у доњем делу реке Градац, на прилазу заштићеном подручју, од Ужичке улице до плаже „Плоче“ представља веома сложен проблем и изазива доста полемика у јавности. Град је 2007. године, у настојању да реши овај проблем дефинисао режим саобраћаја уз реку Градац, али се исти у пракси не поштује и неопходна су нова решења. Од стране градоначелника формирана је комисија чији је задатак да

дефинише предлог режима саобраћаја у овом делу града.

2.7. ОБРАЗОВАЊЕ, ИНФОРМИСАЊЕ И ЈАВНА СВЕСТ

Образовање, информисање и јавна свест је област у којој је дошло до помака у односу на период пре израде Локалног еколошког акционог плана, али активности у овој области представљају сталан, континуалан рад који се нужно мора наставити и у предстојећем периоду и велики део посла тек треба да се уради.

Увођењем редовних емисија и рубрика у програме локалних медија и организовањем тематских и стручних скупова и трибина на тему животне средине, побољшан је квалитет и квантитет информисања грађана о животној средини, али је остало још доста неискоришћеног простора за даље деловање.

До сада нису организовани инструктивни семинари за новинаре о питањима из области животне средине и у будућности би новинаре требало укључивати у тематске стручне скупове и трибине и то не само у улози извештача, јер само са потребним знањем они могу на прави начин информисати јавност.

Што се тиче постављања инфотабли на приступу значајним природним објектима, што је била једна од планираних активности, оне су постављене на неким местима у ЗПД "Клисура реке Градац", али осим нових које треба поставити, потребно је и обнављање већ постављених које оштећују несавесни грађани.

Програми еколошког образовања су увршћени у редовне програме образовања на свим нивоима уз пратеће уџбенике и публикације. У оквиру циљног сегмента образовање и информисање Установа за децу предшколског узраста "Милица Ножица" Ваљево је у своје годишње програме рада уградила и програме еколошког образовања кроз семинаре, радионице и манифестације. У оквиру едукативног програма "Ступимо у контакт са околином" се кроз дефинисане теме и активности остварује циљано усвајање знања из области животне средине. Такође у сарадњи са локалном заједницом деца предшколских установа учествују у едукативним манифестацијама поводом Светског дана здравља, Дечје недеље, Дана планете земље и др.

Активности планиране ЛЕАП-ом из 2005. године везане за успостављање система информисања о стању животне средине у граду само су делимично реализоване и ту се као основни проблем јавља недовољан капацитет надлежних служби да изнесе значајно повећан обим посла који је новом законском регулативом поверен јединицама локалне самоуправе. И поред тога може се констатовати да је у односу на период пре израде ЛЕАП-а побољшан проток информација између града и других надлежних служби, као и информисање јавности о стању животне средине.

Значајан проблем у овом сегменту је недостатак оперативне базе података, што је једна од планираних активности која није реализована. У претходном периоду је започета изград ГИС-а (геоинформациони систем) у оквиру ког треба да се нађу и подаци везани за животну средину, али независно од овог система потребна је изград посебне базе података само за животну средину.

2.8. ДИВЧИБАРЕ

Подручје Дивчибара је део територије града којем због негативних последица антропогеног деловања прети опасност да се озбиљно наруши стање животне средине. Експанзија градње на овом простору у последњих неколико година изискује што хитније решавање питања канализационе мреже и инсталацију система за пречишћавање отпадних вода, чији недостатак је један од кључних проблема на овом простору.

Мада постоји пројектна документација канализационе мреже насељеног места Дивчибаре, иста није реализована услед недостатка средстава. Уколико се у скорије време ништа не предузме по овом питању прети опасност да се озбиљно наруши квалитет подземних вода, земљишта и површинских водотока који једним својим делом припадају и сливу заштићене реке Градац, што би за град значило губитак овог заштићеног природног добра.

2.9. БУКА

Локалним еколошким акционим планом из 2005. године проблем буке није анализиран и у овој области се нису

планирале активности за период важења овог документа, што никако не значи да тај проблем није присутан на територији града Ваљева.

Ступањем на снагу Закона о заштити од буке у животној средини, који је усвојен у мају 2009. године јединицама локалне самоуправе је прописана између осталог и обавеза да утврђује мере и услове заштите од буке, врши акустичко зонирање на својој територији, обезбеђује израду стратешких карата буке из надлежности јединице локалне самоуправе, доноси локални акциони план заштите од буке у животној средини као и да обезбеђује финансирање мониторинга буке у

животној средини на територији јединице локалне самоуправе.

Град Ваљево је почев од 2008. године почео да у складу са својим финансијским могућностима врши мерење буке на својој територији. До сада су извршене три серије мерења, једна у 2008. години и две у 2009. години и добијени резултати мерења су показали да на већини одабраних мерних места постоје прекорачења у односу на дозвољени ниво буке. С обзиром на доказани негативан утицај буке пре свега на људско здравље, решавање проблема повишеног нивоа буке је један од задатака за будућност.

У табелама које следе приказани су добијени резултати мерења буке на територији града Ваљева.

Табела 12. - Резултати мерења буке у животној средини добијени након мерења извршеног 18. и 22. 12.2008. године.

Мерно место	Ниво оцењивања за дневни период (dB)	Дозвољени ниво буке за дан (dB)	Ниво оцењивања за ноћни период (dB)	Дозвољени ниво буке за ноћ (dB)
Дупле траке - преко пута Бироа за зап.	67	65	59	55
Раскрсница Карађорђево и В.Караџића	72	65	60,3	55
Раскрсница В. Николаја и Синђелићеве	68,4	65	59,1	55
Западна капија "Крушика"	63,4	65	49,3	55
Раскрсница Обилазнице и В. Николаја	70,4	65	61	55
Раскрсница Пантићеве и Радничке ул.	67,3	65	60	55
Раскрсница Душанове и ул. Кнеза Милоша	66,5	65	60,4	55
Почетак Тешшњара, код "Југопетрола"	64,3	65	60,2	55
Раскрсница Ужичке и Суворорске ул.	68,4	65	51,9	55
Раскрсница Обилазнице и Суворорске ул.	69,4	65	62,8	55

Извор: А.Д.Заштита на раду и заштита животне средине "Београд"

Табела 13. - Резултати мерења буке у животној средини добијени након мерења извршеног 8.06.2009. године

Мерно место	Ниво оцењивања за дневни период (l n B(A))	Дозвољени ниво буке за дан (dB)	Ниво оцењивања за ноћни период (l n B(A))	Дозвољени ниво буке за ноћ (dB)
1. Завршетак дуплих трака (преко пута Бироа за зап.)	67	65	61	55
2. Раскрсница – ул. Карађорђева и ул. Вука Караџића	70	65	63	55
3. Раскрсница ул. Владике Николаја и Синђелићеве	69	65	60	55
4. Западна капија "Крушика"	62	65	51	55
5. Раскрсница Обилазнице и ул. Владике Николаја	71	65	60	55

Извор: А.Д.Заштита на раду и заштита животне средине "Београд"

Табела 14. - Резултати мерења буке у животној средини добијени након мерења извршеног 9.06.2009. године

Мерно место	Ниво оцењивања за дневни период (l n B(A))	Дозвољени ниво буке за дан (dB)	Ниво оцењивања за ноћни период (l n B(A))	Дозвољени ниво буке за ноћ (dB)
6. Раскрсница - ул. Пантићева и ул. Радничка	68	65	65	55
7. Почетак пешачке зоне у ул. Кнеза Милоша	61	65	60	55
8. Почетак Тешњара, код пумпе "Југопетрола "	64	65	59	55
9. Раскрсница - ул. Ужичка и ул. Суворорска	67	65	57	55
10. Раскрсница Обилазнице и Суворорске улице	69	65	57	55

Извор: А.Д.Заштита на раду и заштита животне средине "Београд"

Табела 15. - Резултати мерења буке у животној средини добијени након мерења извршеног 12.06.2009. године

МЕРНО МЕСТО	ДОБА ДАНА	Ниво оцењивања за ноћни период (l n B(A))	Дозвољени ниво буке за ноћ (dB)
11. Бели мост (код " Гранда")	ноћ	65	55
12. Раскрсница – ул. Карађорђева и ул. Синђелићева	ноћ	58	55

13.Почетак пешачке зоне у ул. Кнеза Милоша	ноћ	59	55
14.Паркинг на улазу у парк "Пећина"	ноћ	57	55
15.Раскрсница – ул. Карађорђева и ул. Вука Караџића	ноћ	67	55

Извор: А.Д.Заштита на раду и заштита животне средине "Београд"

Табела 16. - Резултати мерења буке у животној средини добијени након мерења извршеног 21.09.2009. године

Мерно место	Ниво оцењивања за дневни период (l n B(A))	Дозвољени ниво буке за дан (dB)	Ниво оцењивања за ноћни период (l n B(A))	Дозвољени ниво буке за ноћ (dB)
1. Зона Радничке улице, код обданишта	57	65	49	55
2. Шабачки пут, преко пута улаза у касарну ВС	67	65	58	55
3. Насеље V пук, код ватрогасног дома	63	65	48	55
4. Зона болнице, код IV основне школе	67	65	49	55
5. Ново насеље, код Србијанке	71	65	49	55
6. Ул. Јована Душића, III ОШ	61	65	48	55

Извор: А.Д.Заштита на раду и заштита животне средине "Београд"

Табела 17. - Резултати мерења буке у животној средини добијени након мерења извршеног 22.09.2009. године

Мерно место	Ниво оцењивања за дневни период (l n B(A))	Дозвољени ниво буке за дан (dB)	Ниво оцењивања за ноћни период (l n B(A))	Дозвољени ниво буке за ноћ (dB)
7. Ул. Милована Глишића, изнад V ОШ	65	65	47	55
8. Ул. Кнез Михајлова, код старог "Елинда"	68	65	54	55
9. Угао Ужичке и Петничке улице	65	65	52	55
10. Ул. Суворовска, код II ОШ	66	65	56	55
11. Угао Карађорђевог и Нушићеве	66	65	50	55
12. Нас. ослоб. Ваљева, према "Горењу"	59	65	45	55

Извор: А.Д.Заштита на раду и заштита животне средине "Београд"

3. АКЦИОНИ ПЛАН ЗА ПЕРИОД 2010. – 2013. година – ЦИЉЕВИ И КЉУЧНЕ АКТИВНОСТИ

Анализа планираних и реализованих активност показала је да су циљеви дефинисани ЛЕАП-ом из 2005. године добро постављени, што потврђује и анализа тренутног стања животне средине, на основу које се може закључити да је дошло до позитивног помака и да су постављени циљеви и даље актуелни.

У домаћем законодавству из области заштите животне средине усвојен је највећи број законских аката (само у мају 2009. године усвојено је 16 закона из ове области) и стратешки документи као што је Национални програм заштите животне средине Републике Србије и Стратегија управљања отпадом за период 2010. – 2019. година.

Локални еколошки акциони план за период 2010. – 2013. година дефинише активности које представљају наставак реализације циљева постављених документом из 2005. године уз потребне допуне и усклађивања са националним програмима и стратегијама.

Општи циљ Локалног еколошког акционог плана града Ваљева за период 2010.- 2013. година је унапређење и очување животне средине.

Специфични циљеви овог плана дефинисани су у оквиру следећих области:

1. управљање отпадом
2. квалитет ваздуха
3. бука
4. комуналне и атмосферске отпадне воде
5. образовање, информисање и јавна свест
6. природни ресурси
7. оптимално коришћење енергије и развој обновљивих извора енергије

Специфични циљеви по планираном времену реализације

1. Управљање отпадом

До краја 2010. године

- урадити ревизију постојећег локалног плана управљања отпадом у складу са законском регулативом

До краја 2011. године

- припрема пројектне документације и изградња трансфер станице

У току 2012. године

- развој примарне селекције комуналног отпада

У току 2013. године

- санација и рекултивација градске депоније која је коришћена до 1989. год, депоније у насељеном месту Дибчибаре и градске депоније у Горићу

Континуална активност за период 2010. – 2013.

- проширење комуналних услуга у циљу повећана покривености подручја града услугом организованог изношења комуналног отпада.

2. Квалитет ваздуха

Континуална активност за период 2010. – 2012. и до завршетка

- наставак активности на топлификацији града

До краја 2010. године

- израда програма контроле квалитета ваздуха (и даље на годишњем нивоу)
- постављање интернет презентације резултата контроле квалитета ваздуха на сајту града

У току 2012. године

- набавка мерног инструмента за контролу квалитета ваздуха
- извршена процена ризика на здравље становништва услед загађења ваздуха
- спајање Синђелићеве улице са ул. Кнеза Михаила и ул. Мирка Обрадовића
- израда интегралног катастра загађивача
- израда саобраћајне студије

3. Бука

- Континуална активност за период 2010. – 2013. – успоставити систем мониторинга буке.

До краја 2010. године

- постављање интернет презентације резултата контроле квалитета буке на сајту града

У току 2011. год.

- извршити евиденцију основних извора буке и локација на којима се јавља повишен ниво буке

У току 2012. год.

- израда стратешких карти буке
- извршити зонирање града

4. Комуналне и атмосферске отпадне воде

У току 2012. год.

- изградња постројења за пречишћавање комуналних отпадних вода у насељеном месту Дивчибаре
- изградња канализационе мреже у насељеном месту Дивчибаре

У току 2013. год.

- реконструкција централног уређаја за пречишћавање отпадних вода "Горић"
- завршетак радова на прикључењу канализационе цеви "Горић" на ППОВ "Горић"
- ревизија и комплетирање постојеће пројектне документације и завршетак изградње канализације у МЗ Пети пук

5. Образовање, информисање и јавна свест

Континуална активност 2010. – 2013. год.:

- увести редовне емисије и рубрике у програме локалних медија;
- организовати и спровести неопходне обуке за представнике локалне самоуправе и предузећа;
- редовно објављивање информација на сајту града

Континуална активност 2011. – 2013.:

- прикупљање пројеката НВО и удружења грађана везаних за област заштите животне средине и помоћ у реализацији истих
- формирање кампа еколошке едукације у насељеном месту Дивчибаре
- едукативно информативна кампања за грађане и привреднике из области заштите животне средине

6. Природни ресурси

Континуална активност 2010. – 2013. год.:

- Израда и примена програма и пројеката заштите и унапређења стања дивљих врста
- биљака и животиња и њихових заједница и станишта на простору ЗПД „Клисура реке Градац“
- унапређење природних станишта у сарадњи са НВО

У току 2011. год.

- доношење одлуке о избору управљача и стављању под заштиту заштићених природних добара Петничка пећина и Таорска врела

У току 2012. год.

- еколошко зонирање и вредновање простора

У току 2013. год.

- израда студије о могућим зонама и тачкама еколошких акцидентата као и планова за реаговање

7. Оптимално коришћење енергије и развој обновљивих извора енергије

У току 2011. год.

- замена застарелих светиљки-сијалица јавног осветљења савременим (парк преко пута Центра за културу)

У току 2012. год.

- развој механизма за финансирање пројеката на пољу енергетске ефикасности и обновљивих извора енергије

У току 2013. год.

- израда катастра и плана коришћења расположивих природних ресурса
- стимулисање пројеката везаних за коришћење обновљивих извора енергије и пројеката везаних за побољшање енергетске ефикасности

Континуална активност 2011. – 2013. год.

- унапређење енергетске ефикасности и коришћења обновљивих извора енергије у објектима јавне намене (изолација простора који се греје, замена дотрајале столарије, уградња мерних и регулационих уређаја за потрошњу енергије, коришћење соларних панела и топлотних пумпи и др.)

4. РЕСУРСИ / БУЏЕТ

Процењено је да ће за реализацију Локалног еколошког плана града Ваљева за период 2010. – 2013. година бити укупно потребно око 2.295.560.000

Средства за реализацију овог плана обезбеђиваће се делом из локалног еко фонда у који се издвајају средства од накнаде за заштиту животне средине, делом из буџета града Ваљева, делом из донаторских буџета за која ће се конкурисати преко пројеката који ће се развити из овог ЛЕАП-а, као и из других доступних извора.

5. МЕХАНИЗМИ ПРАЋЕЊА РЕАЛИЗАЦИЈЕ ЛЕАП-а

Циљ праћења и оцене успешности Локалног еколошког акционог плана града Ваљева за период 2010. – 2013. година је да се прати и надгледа процес примене плана кроз систематско прикупљање података и врши процена успешности реализације истог ради предлагања евентуалних измена у активностима, на основу сагледаног стања.

За потребу праћења реализације ЛЕАП-а градоначелник ће формирати комисију чији ће задатак бити да својим планом рада дефинише начин праћења реализације.

Комисија за праћење реализације ЛЕАП-а вршиће једном годишње анализу података и оцену успешности и извештај о томе подносиће Скупштини града Ваљева. Завршна оцена успешности ЛЕАП-а обавиће се на крају 2013. године.

**АКЦИОНИ ПЛАН
2010. – 2013.година**

Специфичан циљ 1: Управљање отпадом

Рд. Бр.	Активност	Партнери	Временски оквир	Вредност и извор средстава	Очекивани резултати	Индикатори
1.	Израдити локални план управљања отпадом у складу са законском регулативом	Град Ваљево Стручне институције	2010.	1.500.000 дин. Локални еко фонд	Усвојен план	-Смернице плана управљања отпадом
2.	Припрема пројектне документације и изградња трансфер станице	Град Ваљево Донатори	2011. и даље до завршетка	60.000.000 дин Буџет града Министарство Фондови ЕУ	Завршен пројекат	-Капацитет трансфер станице
3.	Изградња регионалне депоније	Град Ваљево Градови потписници споразума о изградњи депоније Надлежна министарства	2013.	100.000.000 дин Министарство животне средине и просторног планирања Буџети општина потписница Буџет града Ваљева НИП и др.	Изграђена регионална депонија и трансфер станица	-Количина отпада која се преко трансфер станице отпреми на регионалну депонију
4.	Проширење комуналних услуга	Град Ваљево ЈКП "Видрак"	2010. и даље	10.000.000 дин ЈКП "Видрак" донације	Повећање покривености подручја комуналним услугама	-Број домаћинстава која користе комуналне услуге
5.	Развој примарне селекције отпада	Град Ваљево ЈКП"Видрак" Еколошке организације Привредни субјекти	2012.	10.000.000 дин Локални еко фонд Донације	Селекција комуналног отпада на месту настанка	-Количина комуналног отпада која се раздвоји
6.	Санација и рекултивација градске депонијекоришћене до 1989. године, депоније у насељеном месту Дивчибаре и градске депоније која се тренутно користи	Град Ваљево ЈКП „Видрак“	2013.	100.000.000. дин Буџет града Донације	Извршене санације	Бој санираних депонија

Специфичан циљ 2: Квалитет ваздуха

Ред. Бр.	Активност	Партнери	Временски оквир	Вредност и извор средстава	Очекивани резултати	Индикатори
1.	Набавка мерног инструмента за контролу квалитета ваздуха	Град Ваљево Завод за јавно здравље Надлежна министарства	2011.	5.000.000 дин Локални еко фонд Надлежна министарства	Набављен инструмент	-Број мерних места на којима се врши континуална контрола квалитета ваздуха
2.	Израда програма контроле квалитета ваздуха	Град Ваљево Завод за јавно здравље	2010. и даље на годишњем нивоу		Израђен програм	-База података о контроли квалитета ваздуха
3.	Извршити процену ризика на здравље становништва услед загађења ваздуха	Град Ваљево Завод за јавно здравље	2011.	500.000 дин Локални еко фонд	Урађен елаборат о здравственој угрожености становништва услед загађења ваздуха	-Број обољења која настају услед загађења ваздуха -Број становника са нарушеним здрављем
4.	Наставак активности на топлификацији града	Град Ваљево ЈКП „Топлана“	2010. – 2012. и до завршетка	1.094.000.000 дин Буџет града	Стварање ефикасног система, смањење норматива потрошње, побољшање квалитета ваздуха	Укупна потрошња енергије подељена по врстама горива Број корисника даљинског система грејања Квалитет ваздуха
5.	Спајање Синђелићеве улице са ул. Кнеза Михаила и ул. Мирка Обрадовића	Град Ваљево ЈП „Дирекција“	2012.	20.000.000 дин Буџет града	Изграђена саобраћајница Побољшан проток саобраћаја Смањење загађења ваздуха	Број возила на раскрсници ул.Карађорђева и Вука Караџића Квалитет ваздуха у центру града

6.	Израда саобраћајне студије	Град Ваљево Стручне институције	2012.	2.000.000 дин Буџет града	Израђена саобраћајна студија	Проток саобраћаја Квалитет ваздуха
7.	Постављање интернет презентације резултата контроле квалитета ваздуха на сајту града	Град Ваљево	2010.		Доступни резултати заинтересованој јавности	Интернет презентација резултата
8.	Израда интегралног катастра загађивача	Град Ваљево Завод за јавно здравље	2012.	1.000.000 Локални еко фонд	Израђен катастар загађивача	Број регистрованих загађивача

Специфичан циљ 3: Бука

Ред. Бр.	Активност	Партнери	Временски оквир	Вредност и извор средстава	Очекивани резултати	Индикатори
1.	Извршити евиденцију основних извора буке и локација на којима се јавља повишен ниво буке	Град Ваљево Стручне организације за мерење буке	2011.		Извршена евиденција	-Број са повишеним нивоом буке
2.	Израда стратешких карти буке	Град Ваљево Стручне организације за мерење буке	2012.	2.000.000 дин Локални еко фонд	Израђене стратешке карте буке	-Процењени ниво буке -број мерних места са прекорачењем -Број становника изложених прекомерној буци
3.	Извршити зонирање града	Град Ваљево Стручне организације за мерење буке	2012.	2.000.000 дин Локални еко фонд Буџет града	Извршено зонирање града	Територија града подељена према зонама

4.	Успоставити систем мониторинга буке	Град Ваљево Стручне организације за мерење буке	2010. и даље на годишњем нивоу	1.000.000 Локални еко фонд	Успостављен мониторинг	Број мерних места Број извршених контрола нивоа буке
5.	Постављање интернет презентације резултата контроле квалитета буке на сајту града	Град Ваљево	2010.		Доступни резултати заинтересованој јавности	Интернет презентација резултата

Специфичан циљ 4: Комуналне и атмосферске отпадне воде

Ред Бр.	Активност	Партнери	Временски оквир	Вредност и извор средстава	Очекивани резултати	Индикатори
1.	Изградња постројења за пречишћавање комуналних отпадних вода у насељеном месту Дивчибаре	Град Ваљево ЈКП "Водовод" Ваљево	2012.	100.000.000 дин Буџет града ЈКП "Водовод" донације	Изграђено постројење за пречишћавање комуналних отпадних вода	Квалитет пречишћене воде
2.	Изградња канализационе мреже у насељеном месту Дивчибаре	Град Ваљево ЈКП "Водовод" Ваљево	2012. и до завршетка	150.000.000 Буџет града ЈКП "Водовод"	Изграђена канализациона мрежа	-Број домаћинстава прикључених на систем канализације
3.	Реконструкција централног уређаја за пречишћавање отпадних вода "Горић"	Град Ваљево ЈКП "Водовод" Ваљево	2013.	400.000.000 Буџет града ЈКП "Водовод" донације	Реконструисан уређај Побољшано пречишћавање отпадних вода	Квалитет воде која одлази са постројења
4.	Завршетак радова на прикључењу канализационе цеви "Горић" на ППОВ "Горић"	Град Ваљево ЈКП "Водовод" Ваљево	2013.	100.000.000 Буџет града ЈКП "Водовод" донације	Изведени радови	Број домаћинстава прикључених на систем пречишћавања
5.	Ревизија и комплетирање постојеће пројектне документације и завршетак изградње канализације у МЗ Пети пук	Град Ваљево ЈКП "Водовод" Ваљево	2013.	100.000.000 Буџет града ЈКП "Водовод" донације	Изграђена канализација	-Број домаћинстава прикључених на систем канализације

Специфичан циљ 5: образовање, информисање и јавна свест

Ред. Бр.	Активност	Партнери	Временски оквир	Вредност и извор средстава	Очекивани резултати	Индикатори
1.	Увести редовне емисије и рубрике у програме локалних медија	Град Ваљево Локални медији Завод за јавно здравље и др.организације НВО	2010-2013. континуална активност	360.000 дин буџет града локални еко фонд	Побољшано информисање грађана о животној средини и позитивна промена у односу према њој	Број емисија на локалним медијима
2.	Организовати и спровести неопходне обуке за представнике локалне самоуправе и предузећа	Град Ваљево Министарство животне средине и просторног планирања	2010. и даље на годишњем нивоу	300.000 дин Локални еко фонд	Обучени представници локалне самоуправе и предузећа	Број обављених обука
3.	Прикупљање пројеката НВО и удружења грађана везаних за област заштите животне средине и помоћ у реализацији истих	Град Ваљево НВО Удружења грађана	2011. и даље на годишњем нивоу	3.000.000 дин на годишњем нивоу Локални еко фонд	Реализовани пројекти из области заштите животне средине	Број реализованих пројеката
4.	Формирање кампа еколошке едукације у насељеном месту Дивчибаре	Град Ваљево Истраживачка станица „Петница“ Друштво истраживача „Владимир Мандић Манда“ ЕБД "Грин бајк" НВО	2011. и даље на годишњем нивоу	1.000.000 дин на год. нивоу Буџет града Локални еко фонд Донације	Формиран камп	Број полазника на годишњем нивоу
5.	Редовно објављивање информација на сајту града	Град Ваљево	2010.- 2013. континуална активност		Побољшана информисаност јавности	Интернет презентација
6.	Едукативно информативна кампања за грађане и привреднике из области заштите животне средине	Град Ваљево Привредна комора Надлежна министарства Стручне организације	2011. и даље на годишњем нивоу	1.000.000 дин на годишњем нивоу Локални еко фонд	Побољшано информисање	Број едукација

Специфичан циљ 6: Природни ресурси

Ред Бр.	Активност	Партнери	Временски оквир	Вредност и извор средстава	Очекивани резултати	Индикатори
1.	Еколошко зонирање и вредновање простора	Град Ваљево Стручне куће Надлежна министарства	2012.	2.000.000 дин. Локални еко фонд Надлежна министарства	Извршено еколошко зонирање	Број еколошких зона
2.	Израда и примена програма и пројеката заштите и унапређења стања дивљих врста биљака и животиња, њихових заједница и станишта на простору ЗПД „Клисура реке Градац“	Град Ваљево ЕКОД „Градац“ Завод за заштиту природе Институт за биолошка истраживања Биолошки факултет	2010. – 2013. стална активност	2.000.000 дин на годишњем нивоу Локални еко фонд Републички еко фонд Донације и др.	Реализовани програми и пројекти Унапређено стање	Број реализованих програма и пројеката
3.	Доношење одлуке о избору управљача и стављању под заштиту природних добара Петничка пећина и Таорска врела	Град Ваљево Завод за заштиту природе	2011.		Донета одлука Започете активности у ЗПД	Оцена стања у ЗПД
4.	Унапређење природних станишта у сарадњи са НВО (ловачка и риболовачка удружења, еколошка друштва, планинари и др.)	Град Ваљево ЈКП „Видрак“ НВО	2010. и даље на годишњем нивоу	3.000.000 дин на годишњем нивоу Локални еко фонд Донације	Унапређено стање природних станишта	Број акција
5.	Израда студије о могућим зонама и тачкама еколошких акцидентата ка и планова за реаговање	Град Ваљево Стручне организације	2013.	2.000.000 дин Локални еко фонд	Израђена студија	Број могућих зона и тачака еколошких акцидентата

Специфичан циљ 7: Оптимално коришћење енергије и развој обновљивих извора енергије

Ред. Бр.	Активност	Партнери	Временски оквир	Вредност и извор средстава	Очекиван и резултати	Индикатори
1.	Израда катастра плана коришћења расположивих природних ресурса	Град Ваљево Стручне куће Надлежна министарства	2013.	5.000.000 дин буџет града министарства донације	Урађен катастар расположивих природних ресурса Урађен план коришћења природних ресурса	Податак о природним ресурсима који се користе
2.	Стимулисање пројеката везаних за коришћење обновљивих извора енергије и пројеката везаних за побољшање енергетске ефикасности	Град Ваљево Стручне куће Надлежна министарства НВО Предузећа	2013. континуална активност	3.000.000 Буџет града Локални еко фонд	Коришћење извора обновљиве енергије Повећање енергетске ефикасности	Број извора обновљиве енергије Смењење утрошка класичних енергената
3.	Замена застарелих светиљки – сијалица јавног осветљења савременим (парк преко пута Центра за културу)	Град Ваљево Дирекција за урбанизам	2011.	900.000 дин Буџет града Локални еко фонд	Смањење потрошње енергије	Број замењених светиљки сијалица Количина уштеђене енергије
4.	Унапређење енергетске ефикасности и коришћења обновљивих извора енергије у објектима јавне намене (изолација простора који се греје, замена дотрајале столарије, уградња мерних и регулационих уређаја за потрошњу енергије, коришћење соларних панела и топлотних пумпи...)	Град Ваљево Јавна предузећа	2011. континуална активност	3.000.000 Буџет града донације	Оптималније коришћење енергије	Број изведених активности
5.	Развој механизма за финансирање пројеката на пољу енергетске ефикасности и обновљивих	Град Ваљево Министарство животне средине	2012.	10.000.000 буџет града локални еко фонд	Развијени механизми за финансирање пројеката	Број пројеката

	извора енергије					
--	-----------------	--	--	--	--	--

Локални еколошки акциони план града Ваљева ступа на снагу 8 дана од дана објављивања у „Службеном гласнику града Ваљева“

Објављено у Службеном гласнику града Ваљева број 8/10 од 29.06.2010. год.